

2011. DECEMBER 25. VASÁRNAP

1PÉTER 5

DR. PERES IMRE

Presbiterek és ifjak intése

^{5,1}A közöttetek levő presbitereket tehát kérem én, a presbitertárs és Krisztus szenvedésének tanúja, valamint eljövendő dicsőségének is részese: ^{5,2}legeltessétek az Isten közöttetek levő nyáját; ne kényszerből, hanem önként, ne nyereszkeskedésből, hanem készségesen; ^{5,3}ne is úgy, mint akik uralkodnak a rájuk bízottakon, hanem mint akik példaképei a nyájnak. ^{5,4}És amikor megjelenik a főpásztor, elnyeritek a dicsőség hervadhatatlan koszorúját. ^{5,5}Ugyanúgy, ti ifjabbak: engedelmeskedjétek az idősebbeknek, egymás iránt pedig valamennyien legyetek alázatosak, mert az Isten a gőgösöknek ellenáll, az alázatosaknak pedig kegyelmet ad.

Istennek gondja van rátok

^{5,6}Alázzátok meg tehát magatokat Isten hatalmas keze alatt, hogy felmagasztaljon titeket annak idején. ^{5,7}Minden gondotokat őreá vessétek, mert neki gondja van rátok ^{5,8}Legyetek józanok, vigyázzatok, mert ellenségetek, az ördög mint ordító oroslán jár szerte, keresve, kit nyeljen el: ^{5,9}álljatok ellene a hitben szilárdan, tudván, hogy ugyanazok a szenvedések telnek be testvéreiteken e világban. ^{5,10}A minden kegyelem Istene pedig, aki elhívott titeket Krisztusban az ő örök dicsőségére, miután rövid ideig szenvedtetek, maga fog titeket felkészíteni, megszilárdítani, megerősíteni és megalapozni. ^{5,11}Ővé a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Amen.

Befejező üdvözlések, áldás

^{5,12}Szilvánusz által, aki - mint gondolom - hűséges testvéretek, röviden írtam, bátorítva titeket és bizonyosságot téve arról, hogy az az Isten igazi kegyelme, amelyben álltok. ^{5,13}Köszönt titeket a veletek együtt kiválasztott babiloni gyülekezet és Márk, az én fiam. ^{5,14}Köszöntsétek egymást a szeretet csókjával. Békesség mindnyájatoknak, akik a Krisztusban vagytok.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Az első levél utolsó szakaszában az apostol a gyülekezet és vezető emberei intéseivel foglalkozik. Megszólítja a presbitereket, majd az ifjakat és a biztatások után záró köszöntést fogalmaz meg. Munkatársai közül említi Szilvánuszt, Márkot és a „babiloni gyülekezetet”. A megnevezésekben óvatos, hogy esetleg ne okozzon még nagyobb nehézségeket a levél olvasóinak, mint amennyit szenvednek, ha kitudódna, hogy kikről van szó. Isten rejtettségében

maradnak az apostollal együtt.

Exegetikai megjegyzések

1–4. vers

Az apostol figyelme először is a presbiterek (πρεσβύτερος) felé irányul. Önmagát is úgy mutatja be, mint presbitertárs. Másik jelzője: Krisztus szenvedésének tanúja. A görög μάρτυς jelenthet olyan tanút, aki még a földi Krisztus életében jelen lehetett a keresztre feszítésnél. De olyan tanút is, aki a jelenben látja, hogyan megy végbe Krisztus szenvedése az övéinek szenvedésében. Ez valószínűbbnek látszik, mert ha a levélíró tényleges Krisztustanítvány lenne, nem hagyná ki az apostol megnevezést. Együttal arra is utal, hogy Krisz-

tus eljövendő dicsőségének is tanúja. Nyilván, ez olyan eszkatológiai reménység, ami a jelenben hite szerint alakul. Viszont ez adja meg számára azt a pozíciót, amely feljogosítja őt a biztatásra: hogyan legeltessék a presbiterek a gyülekezetet (Isten köztetek levő nyáját). A felsorolt pozitív és negatív jelzők mutatják, hogy ebben a tekintetben számos visszaélésre kerülhetett sor korábban. Lehetek presbiterek, akik gyülekezetükben a hatalom pozíciójából viszonyultak a többiekhez. Az apostol említi a kényszert, a nyereszkedést, az uralkodást, amivel szemben inkább az önkéntességet, a kézséget, és a példaadást kellene érvényesíteni. Abban a tudatban kell lenniük a presbitereknek, hogy nem ők a legfelsőbb vezetői a gyülekezetnek, hanem a Főpásztor, aki dönt a többiek sorsa felől (Jn 21,15-17), és aki ha megjelenik, arra méltó szolgálóinak megadja a dicsőség hervadhatatlan koszorúját.

5. vers

A presbiterek után most az intelem, az ifjabbaknak szól (νεώτεροι). Ez olyan csoportot jelenthet a gyülekezetben belül, amely magába foglalja a fiatalokat, vagy azokat is, akik nem tartoztak a presbiteri rangba. Mindenképpen az apostol különbséget lát az ifjabbak és idősebbek között. Intése szerint az ifjabbak engedelmeskedjenek (ὑποτασσομαι – vessék alá magukat) az idősebbeknek. Ez a viszonyulás azonban ne jelentsen hatalmi pozíciót senkinek, hanem egymás iránt alázatosak legyenek. Az indok maga az Isten rendje, aki a gőgösöknek ellenáll, az alázatosnak pedig kegyelmet ad. Az alázatosság olyan keresztyén tulajdonság, amely abból indul ki, hogy Isten előtt semmivel sem lehet kérkednünk, hiszen mindent érdemtelenül Isten kezéből kapunk. És ez vonatkozik egyformán a gyülekezetre, a testvérekre, a tulajdonságokra, vagy élethelyzetre. A háttérben emögött a felhívás mögött egy ószövetségi idézet állhat (Péld.3,34) amely a keresztyén egyházban eléggé motiváló lehetett, amint azt a Jk 4,6 is mutatja.¹

6–11. vers

Az egyik fontos követelmény a keresztyén magatartásban az alázat, amit most az apostol általános érvényűnek jelez az egész egyház számára. „Alázjátok meg magatokat!”² A ταπεινώω bizonyára kemény követelmény lehet akkor, amikor a gyülekezet erős nyomás alatt van: olyanok hatalmaskodnak rajta, akik erkölcsstelenek, és pogányok módjára élnek, de mivel kezükben van a hatalom, a gyülekezet kiszolgáltatott nekik. Azonban keresztyének igazán nem függenek tőlük, bár külsőleg, társadalmi jog szerint ez így látszik. Ilyenkor is Isten hatalmas keze alatt állnak, és neki/előtte kell megalázkodniuk. Isten ezt elvárja híveitől.³ Ugyanakkor Istennek ez a hatalmas keze a hitetlen királyok, vezetők és hivatalnokok ellen is egyformán kinyújtva van, ami azt jelezheti az egyháznak, hogy Isten oltalom alatt tartja az övéit, de az őket üldöző fennhéjázókat megalázza. Gondja van Istennek egyházára és arra, hogy az alkalmas időben felmagasztalja őt. Ez a tapasztalat gyakori hit és élmény a zoltárookban. Erre a reményre biztatja övéit az apostoli levélíró is: Minden gondjukat vessék az Úrra – az üldöztetés miatt támadt félelmet, és minden előadódó következményét is.⁴

Ez a hozzáállás viszont megköveteli azt, hogy a nehéz helyzetben is őrizzék meg a józanságot, és ne hagyják magukat megtéveszteni vagy félrevezetni. Erre törekszik az ellenség (αντίδικος). Ennek régi mitikus képe az ördög (διάβολος),⁵ aki mint ordító oroszlán⁶ (ὡς λέων ὠρούμενος) lesben van (περιπατεῖ: körbe jár), és keresi (ζητέω) könnyű áldozatait, akiket a gyülekezetekből elnyelhetne. Az apostol szerint azonban az „ordító oroszlánnak” nincsen végtelen hatalma, hanem szembe kell fordulni vele: lehet neki ellenállni, sőt kell is, és elfut tőlük. Nehéz elképzelni, hogy ez a gyakorlatban hogyan lehetett kivitelezhető, pl. egy római hivatalnokkal szemben, hacsak az apostol nem gondol csupán hitbeli ellenállásra a transzcendens világgal szemben, amelynek ellent lehet állni a hitben (τῇ πίστει). Erősítésül hozzátesszi, hogy ezt a fajta küzdelmet nemcsak ők, hanem mindenütt a világok folytatják a keresztyének, vagy ahogy ő mondja: „ugyanazok a szenvedések telnek be testvéreiteken e világban”.⁷ Az apostol itt az egész keresztyén egyházra gondolt, mivel az ördög nincs regionálisan korlátozva.⁷ A szenvedés tehát egyetemes jelenség a keresztyének életében. Azonban nem kell kétségbe esni, hiszen Isten felkészíti az övéit erre, és meg is erősíti őket harc közben. Ő hívta el, tehát nem fogja őket elhagyni. Rövid ideig (ὀλίγον) fog tartani ez a szenvedés

¹ Ez a szemlélet folytatódhatott az apostoli atyák egyházában is: vö. 1Kelem 30,1-3; IgnEf 5,3.

² Vö. Jób 22,29; Mt 23,12; Lk 14,11; 18,14.

³ BODÓ Sára, Isten a jövőnk, in: *Igazság és Élet* 4 (2010), 463.

⁴ Vö. Zsolt 55,23; Mt 6,25.

⁵ Vö. Norbert BROX, *Der erste Petrusbrief*, EKK XXI, Benzinger-Neukirchener, 1979, 218.

⁶ Az oroszlán mint a gonoszak a kifejezője több bibliai szövegben szerepel: Zsolt 22,14.22; Ez 22,25; Dán 6,21.28; (1Makk 2,60); 2Tim 4,17.

⁷ Norbert BROX, *Der erste Petrusbrief*, 239.

a világban, majd Isten készít számukra örök dicsőséget Krisztus által (ἐν Χριστῷ). Bizonyára, hogy ezek a biztató szavak közeli parúziavárára vonatkozhattak, ami belátható időt jelenthetett (volna) a péteri keresztyéneknek. Ugyanakkor a krisztológiai hangsúlyok elárulják, milyen sok páli elem található ebben a péteri teológiai körben. Az utolsó mondat is, amely Ámen-nel végződik, himnikus krisztológiai háttérrel feltételez.

12–14. vers

Most itt már a levél záradéka következik. Az apostol elárulja legközelebbi munkatársai nevét, és azt is, hogyan készült a levél. Szilvánusz lehetett az a titkár, akinek az apostol diktálta a levelet.⁸ Szilvánusz mint hűséges testvér kerül említésre,⁹ majd Márk is, akit az apostol (lelki) fiaként említ.¹⁰ Szokásban volt az apostoli és posztapostoli időben, hogy valaki fiatalabb társát lelki gyermekének nevezheti, tarthatta, ahogy ez a mai napig is gyakori dolog. A „babiloni gyülekezet“ elnevezés azokra vonatkozik, akik az író apostol környezetében vannak, és ismerhetik a levél címzetteit. A fedőnév védeni akarja a helyet és az embereket, ahonnan a levél származik, hogy ne kerüljenek még nagyobb veszélybe. A köszöntések azt az őszinte lelki atmoszférát idézhetik fel, amilyenben éltek a keresztyén gyülekezetek a posztapostoli korban. A köszöntéshez hozzátartozott a szent csók említése is,¹¹ ami olykor az összejövetelek utolsó búcsúgesztusaként volt gyakorlatban....

Az utolsó szavak tényleg biztatások, hogy a kitartásban a keresztyének megerősíthessék egymást. Ilyen az a bátorítás kis, hogy az Isten igazi kegyelme az, amiben állnak. Erre számíthatnak a péteri keresztyének, és ez a kegyelem elegendő tulajdonképpen az egész keresztyénség számára, napjainkig.

⁸ A levélírónak szándéka, hogy levele olyan környezetben írottak tűnjön, amelyet szélesebb keresztyén körben ismernek. Így kerülhetett sor a jól ismert munkatársak megnevezésére is. Az egyik Szilvánusz az volt, aki Pálnak is munkatársaként ismeretes (2Kor 1,19; 1Thess 1,1; 2Thess 1,1). Azonban kevés valószínű, hogy a páli munkatársi körből átmentek volna az emberek a péteri keresztyénséghez. A levél késői keletkezése is ezt nem valószínűsítheti.

⁹ Az ApCsel-ben olykor Szilásznak is nevezik: ApCsel 15,22.40.

¹⁰ Vö. ApCsel 12,12.25; 13,13; 15,37-39; Kol 4,10; Filem 1,24.

¹¹ Vö. Hans-Joachim KLAUCK, *Herrenmahl und hellenistischer Kult*, NA 15, Münster, Aschendorf 1982, 352-356.

Prédikációvázlat

1. Álljatok ellene az ördögnek!

Az ördög és minden rossz mindig is pályázni akar a hívő emberek tiszta szívére, életére. Sok trükköt használ fel, sok csapdát állít fel, sok botránykövet dob lábunk elé, hogy elbuktasson. Támad előlről, támad hátulról, támad nyíltan és hamisan. Sose lehet tudni, mivel csábít, vagy milyen tüzes nyilat lövet belénk. Ordít és ijeszt, sebez és gyaláz. Minden esz-köztára átverés és csalárdság. De nem kell csak várni, amíg támad, szembe is fordulhatunk vele. Nem magunk, nem saját erőnkkel, mert csakhamar elesnénk. De Jézus neve, vére, keresztje egyszer már átdöfte őt. Ha Ő velünk lesz, velünk harcol, a küzdelem győzelem.

2. Az egyház szenvedése

Az egyház soha nem szenved egyedül és soha nem értelmetlenül.¹² Megtévesztő lehet azt gondolni, hogy csak mi szenvedünk, és hogy másutt, vagy más keresztyéneknek könnyebb volt a hívő élet. A szenvedés mindig is a hívő-hitvalló élethez tartozott: így volt ez előttünk, s bizonyára így is marad, amíg az Úr nem emeli magához egyházát. Így Krisztus népe azzal biztathatja magát, hogy ahogy közös a hit (2Pt 1,1; Júd 3), úgy közös a szenvedés is. És amilyen közös a szenvedés, olyan közös lesz a dicsőség is.

3. Isten kegyelme

Isten kegyelme az, amiben állunk. Nem ingoványos talaj ez, nem futóhomok, nem is vékony jég. Hanem a Szigla. Isten kegyelme állította a Sionon, a Golgotán. Nem szokott meginogni. Soha nem inog meg. És senki sem fog meginogni, aki rááll – teljes hittel és őszinte bizalommal.

4. A gondok az Úréi

Teljesen gond nélkül bizonyára nem lehet élni, de minden gondot Istenre lehet bízni. Mindent. Van „édes gond”, és van „keserű gond”. Csakhogy az édes gondot szívesen dédelgetjük, miközben a keserű gondtól menekülünk. A sokáig hordozott gond azonban egyformán viseli meg a szívet. Az Úr sem veszi jó néven, ha a gondokat mi hordozzuk (és halmozzuk!), és nem bízuk azokat Őreá. Ez részünkről bizalmatlanság és hitetlenség, meg saját kegyes „nagyképűségünknek” jele, mintha mi jobban meg tudnánk oldani az életet, mint Ő. S miközben ezt gondoljuk, összeroppanunk. Pedig Neki gondja van ránk. A gondok nem ránk vannak méretezve, hanem Rá. S Ő meg is oldja azokat. Csak hinni és bízni kell Benne, hogy Ő úgy oldja meg őket, ahogy az a legjobban szolgálja belső emberünk javát. De lehet, hogy pont ettől félünk?

¹² Norbert BROX, *Der erste Petrusbrief*, 240.